

Nova Bibliotheca Alexandrina

Aleksandrijska biblioteka, najveća i najpoznatija znanstvena biblioteka staroga vijeka, uništena u četvrtom stoljeću naše ere, ponovo će otvoriti svoja vrata u posljednjem desetljeću dvadesetog vijeka, zahvaljujući egipatskoj vladi i pomoći Unescoa i UNDP-a (*United Nations Development Programme*). Nakon javne objave ideje i poziva svjetskoj javnosti da pomogne izgradnju *Bibliothecae Alexandrinae*, kamen temeljac položen je 26. lipnja 1988. godine. Međunarodni natječaj za arhitektonsko rješenje raspisan je 1. rujna 1988, a rezultati su objavljeni 25. rujna 1989.

Čuvena Aleksandrijska biblioteka koju su podigli Ptolemejevići u trećem stoljeću pr.n.e., a duhovni pokretač i organizator bio Grk Demetrije iz Falerona, nalazila se u sklopu *Musaeion*, akademije koju su posjećivali i koristili znanstvenici iz cijeloga helenskog svijeta. Podižući Biblioteku Ptolemejevići su imali jasnu ideju o njezinoj svrsi i aktivnostima. U skladu s tadašnjim kozmopolitskim shvaćanjima, u Biblioteku su pristizala znanstvena i literarna djela Grka i svih onih narod koji su se nakon vojnih pohoda Aleksandra Velikog našli u »duhovnoj sferi helenske kulture«. Uz glavnu biblioteku, koja se nalazila uz *Musaeion*, bila je podignuta još jedna manja, smještena u hramu boga Serapisa ili u njegovoj neposrednoj blizini; tzv. *Serapeion*. U toj su se biblioteci pohranjivali duplikati svitaka iz fonda glavne biblioteke. Poznato je, također, da su se u deset velikih prostorija glavne biblioteke nalazile police sa svicima, smještene uz zidove, i da su u njih zalazili i slobodno se kretali, koristeći dostupnu građu i raspravljajući o različitim pitanjima, svi zainteresirani znanstvenici koji su boravili u Aleksandriji.

Ove osnovne značajke Aleksandrijske biblioteke nadahnule su i inicijatore zamisli o novoj Aleksandriji. Naša je namjera da u ovom kratkom prikazu upoznamo čitaoce s organizacijom nove biblioteke onako kako je ta organizacija, nakon brojnih rasprava i međunarodnog simpozija održanog u ožujku 1988. godine, predložena u idejnom projektu.

Bibliotheca Alexandrina zamišljena je kao velika opće-znanstvena biblioteka s početnim fondom od 200.000 svezaka i godišnjim prirastom koji će dozvoljavati rast fonda do 4 milijuna svezaka u prvoj fazi, a kantsije i do osam milijuna. Planirano je da 1995. godine, kada Biblioteka bude otvorila vrata svojim korisnicima, sve službe budu organizirane uz podršku elektroničkih računala.

Dva su glavna odjela predviđena u novoj biblioteci: odjel za usluge korisnicima i odjel za interno poslovanje. Jezgro prvoga odjela čine odsjek za kulturne aktivnosti, Kalimahova sala i odsjek za posebne zbirke. Sve aktivnosti unutar odsjeka za kulturu trebalo bi da se odvijaju u veoma prostranom prostoru, tzv. Ptolemejevom predvorju, u kojemu bi se smjestila glavna izložbena dvorana, službe za informacije i prostori za različite priredbe namijenjene raznim kategorijama građana, uključujući i srednjoškolce. Iz Ptolemejeva predvorja ulazilo bi se u dvorane višestruke namjene, zatim u knjižaru i biblioteku namijenjenu mladima. U ovom su dijelu predviđeni i prostori za odmor, garderobe i sl., a iz njega bi poseban prolaz vodio do glavne biblioteke. To bi ujedno bila, po zamisli predlagača, glavna i jedina pristupna točka u srce biblioteke, ujedno i kontrolni punkt, odnosno nervno središte za sigurnost cijele zgrade. Kalimahova sala zamišljena je kao središnji dio odjela za knjige i periodiku i neka vrsta pretprostora iza kojega se nalaze čitaonice i građa izložena na načelu slobodnog pristupa. U samoj Kalimahovoj sali nalazit će se, između ostalog, služba za posudbu i međubibliotečnu

posudbu i sala za fotokopiranje, a korisnicima će biti na raspolaganju OPAC–zasloni preko kojih će saznavati o fondu biblioteke i pristupati drugim bazama podataka. Sama građa bila bi razvrstana u pet razdjela i četiri specijalne zbirke: razdjeli za građu općeg tipa i građu disciplinarnog odnosno multidisciplinarnog tipa, te zbirke za audiovizualnu građu, za rukopise i rijetke knjige, za geografske karte i muzikalije.

U drugom velikom odjelu odvijali bi se poslovi administrativne i tehničke prirode bez kojih, dakako, nije moguće uspješno funkcioniranje službi za neposredne kontakte s korisnicima. Poseban je naglasak stavljen na službe za prevodenje, publiciranje, telekomunikacije i automatizaciju poslovanja. U novoj biblioteci predviđena je i međunarodna škola za informacijske studije, u koju bi se ulazilo iz Ptolemejeva predvorja, i veliki centar za konferencije.

Uz ovaj pregled osnovnih zamisli o organizaciji i aktivnostima nove biblioteke potrebno je navesti i nekoliko zahtjeva koji se odnose na smještaj, izgled i dizajn. Zamišljeno je, naime, da arhitektonsko rješenje treba nositi u sebi određenu dozu originalnosti i simbolike. *Bibliotheca Alexandrina* duguje svoje ponovno rađanje vječnoj ideji znanja i kozmopolitiskog duha i zato ona treba privlačiti sve one namjernike koji žele produbiti svoja znanja. Kako je za biblioteku određen prostor uz Sveučilište u Aleksandriji, prostor na kojemu već postoje različite zgrade i koji je omeđen, od arhitekata se očekuje da vode računa o uklapanju nove zgrade u okolni ambijent i o rješenjima koja će u dogleđno vrijeme omogućiti dvostruko povećanje radnog prostora. Posebno je važan jednostavan i uočljiv pristup glavnom ulazu, koji je predviđen sa strane Sveučilišta. Uz neke druge zahtjeve, koji se obično postavljaju pred arhitekta kada se radi o sveučilišnim i nacionalnim bibliotekama, navedeni su zahtjevi usmjereni prvenstveno u pravcu osiguravanja originalnih rješenja za ništa manje originalnu ideju o uskrsnuću Aleksandrijske biblioteke. Ostaje nam da vidimo u kojoj su mjeri arhitekti iz Norveške, na čelu s Kitom Thorsonom i suradnicima iz Amerike, Argentine, Austrije i Istočne Njemačke, kojima je pripala prva nagrada, uspjeli odgovoriti na postavljene zahtjeve i, dakako, da li će *Bibliotheca Alexandrina* steći ugled svoje slavne prethodnice.